

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
Вінницького національного аграрного університету

Серія: *Економічні науки*

Випуск 1(48)

Вінниця-2011

Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки / Редколегія: Калетнік Г.М. (головний редактор) та інші. – Вінниця, 2011. – Випуск 1 (48). – 276 с.

Згідно до Постанови президії ВАК України від 11 вересня 1997 року дане наукове видання є таким, у якому дозволено публікувати основні результати дисертаційних робіт.

У збірнику висвітлено питання удосконалення системи бухгалтерського обліку та звітності на підприємствах аграрного сектору економіки, розглянуто проблеми та перспективи аналітичного забезпечення функціонування АПК, досліджуються окремі питання проблем та перспектив розвитку системи національного контролю в агропромисловому виробництві, напрями удосконалення фінансових відносин підприємств АПК в ринкових умовах, розглядаються питання моделювання, програмування, а також впровадження інформаційних систем та технологій в управлінні підприємствами АПК.

Збірник розрахований на наукових співробітників, викладачів вузів, аспірантів, студентів та фахівців сільськогосподарського виробництва.

*Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації
КВ 4571 від 19.09.2001*

Редакційна колегія

Головний редактор

Калетнік Г.М., д. е. н., проф., ВНАУ

Члени редакційної колегії

Мазур А.Г., д. е. н., проф. – заступник головного редактора, ВНАУ

Малік М.Й., д. е. н., проф., академік УААН, ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН

Мороз О.В., д. е. н., проф., ВНТУ

Правдюк Н.Л., д.е.н., проф., ВНАУ

Чернюк Л.Г., д.е.н., проф., Рада по вивченню продуктивних сил України Академії наук України

Відповідальний секретар – Вдовенко Л.О., к.е.н., доцент, ВНАУ

Адреса редакції: 21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 46-00-03.

© Вінницький національний аграрний університет, 2010

ЗМІСТ

<i>Мазур А.Г., Кафлевська С.Г.</i> Проблематика виробництва і споживання біологічних видів палива в контексті ресурсно-екологічної безпеки України	3
<i>Лисогор В.М., Голишевська Л.В.</i> Аналіз управління біотехнологіями як пріоритетного напрямку розвитку економіки України	7
<i>Ковальчук С.Я.</i> Стратегічні пріоритети інноваційної діяльності В АПК	10
<i>Хасецька О.П.</i> Економічні особливості виробництва біоетанолу з цукрових буряків в сучасних умовах	15
<i>Колесов О.С., Пекарська І.П.</i> Раціоналізація системи управління земельними ресурсами у Вінницькій області	19
<i>Мазур В.А., Мазур К.В.</i> Стан і перспективи розвитку виробництва біопалива	24
<i>Арапов С.М., Арапова І.П.</i> Аналіз сучасного стану біоенергетики України та основні світові тенденції використання відновлювальних джерел енергії	28
<i>Бурденюк І.І., Волонтир Л.О., Черняк Н.І.</i> Моделювання розміщення виробництва біопалива	33
<i>Кушнір І.В.</i> Перспективи розвитку виробництва біодизелю в Україні	41
<i>Лук'янець С.В.</i> Розвиток ринку біопалива	45
<i>Михальчишина Л.Г.</i> Ефективність використання біоенергетичного потенціалу сільськогосподарських підприємств України	49
<i>Мусієнко О.Л.</i> Проблеми та умови розвитку біоенергетики в Україні	53
<i>Юрчук Н.П., Юрчук С.С.</i> Перспективи виробництва та переробки на біопаливо ріпаку в Україні	59
<i>Оверковська Т.К.</i> Раціональність сільськогосподарського землекористування як правовий аспект екологічної безпеки виробництва біопалива	65
<i>Климчук О.В., Скорук О.П.</i> Перспективні напрямки вирощування кукурудзи для використання на енергетичні потреби	67
<i>Орлов І.В.</i> Аналіз стану зобов'язань підприємств Житомирської області	73
<i>Янчук В.І., Янчук Г.В., Янчук О.В.</i> Основи статистичного моделювання формування ціни екологічно чистої продукції	78
<i>Березюк С.В., Сучок І.О.</i> Використання біопалива в автомобільному транспорті	85
<i>Березюк Ю.Б.</i> Експортна складова розвитку галузі АПК Вінницької області в контексті продовольчої безпеки регіону	88
<i>Бикадорова Н.О.</i> Фінансова основа місцевого самоврядування	94
<i>Вдовенко Л.О.</i> Необхідність державної підтримки розвитку ринку біопалива в Україні	101
<i>Гуцаленко Л.В., Фабіянська В.Ю.</i> Нормативно-правове забезпечення обліку виробництва та споживання біологічного палива в Україні	105
<i>Гуцаленко О.О.</i> Біоенергетика як пріоритетний вид відновлювальної енергії. досвід Польщі	109
<i>Солоня О.В., Єкель Г.В.</i> Передумови створення та розробка біодизельного кластеру на території Вінницької області	112
<i>Кафлевська С.Г., Красняк О.П., Томчук О.Ф.</i> Проблема енергозбереження в бурякоцукровому підкомплексі України та шляхи її вирішення	118
<i>Качуровський В.Є.</i> Економічні методи управління та аналізу процесу екологізації агропромислового виробництва	123
<i>Лайко П.А.</i> Порівняльна характеристика податкової системи	127
<i>Левченко О.О.</i> Економічний погляд на розвиток біопалива в Україні	133
<i>Матвієнко О.Л., Гапчак Т.Г.</i> Економічні проблеми та перспективи виробництва біопалива в Україні	139

<i>Мулик Т.О.</i> Податкові важелі екологічної безпеки держави	142
<i>Скорук О.П., Кіреєва Е.А.</i> Перспективи виробництва біопалива у Вінницькій області	147
<i>Потапова Н.А.</i> Економетричний аналіз як аналітично-доказова база обґрунтування оцінок ринку біоресурсів	151
<i>Правдюк Н.Л., Іщенко Я.П.</i> Організація управлінського обліку виробництва біопалива	154
<i>Прутська О.О.</i> Економічні та соціальні аспекти розвитку біоенергетики	162
<i>Савіна С.С.</i> Проблеми і перспективи розвитку виробництва біопалива в Україні	166
<i>Токарчук Д.М., Всемірнова В.М., Скорук О.П.</i> Перспективи виробництва біопалива третього покоління	171
<i>Скорук О.П., Гримайло І.С.</i> Перспективи формування кластерного виробництва біопалива в Україні	176
<i>Ставська Ю.В.</i> Отримання біопалива в результаті переробки відходів у птахівництві	181
<i>Пронько Л.М., Колесник Т.В.</i> Умови та перспективи виробництва і реалізації поновлювальних джерел енергії в Україні	185
<i>Мороз О.В., Семцов В.М., Мороз І.О.</i> Контрактно-регулятивні основи потенціалу розвитку кластерної організації АПК	188
<i>Токарчук Д.М.</i> Розвиток біоенергетики як напрям диверсифікації зайнятості сільського населення	197
<i>Федоришина Л.І., Глазко Н.Д.</i> Аналітичне забезпечення управління та розвитку біотехнологій в Україні в порівнянні із зарубіжним досвідом	203
<i>Шовкун В.А.</i> Запровадження ринку землі в Україні: тенденції та перспективи	212
<i>Янович В.П., Маколкіна О.В.</i> Економічна ефективність вирощування ріпаку для виробництва біопалива	217
<i>Янович Л.П., Коляденко С.В.</i> Використання біосировини для виробництва біопалива у Вінницькому регіоні	221
<i>Мазур А.Г., Козловський С.В., Заболотний О.Г.</i> Державне регулювання як складова розвитку економічних систем та забезпечення їх стійкості	227
<i>Герасименко Ю.В., Пчелянська Г.О.</i> Використання біопалива як ознака соціальної відповідальності підприємств АПК	232
<i>Солодка Л.Л., Скорук О.П.</i> Організація використання біоресурсів в світі	236
<i>Сахно А.А.</i> Необхідність реформування житлово-комунального господарства Вінниці в умовах переходу України до ринкової економіки	240
<i>Чудак Л.А.</i> Управлінський підхід до класифікації витрат в польовому кормовиробництві в умовах вибору стратегічного шляху розвитку сільськогосподарського виробництва	247
<i>Чернюк Л.Г.</i> Трансформаційні процеси в економіці України та її регіонах: проблеми та перспективи	252
<i>Бондаренко В.М.</i> Науково-теоретичні засади ефективного розвитку регіонального продовольчого ринку	256
<i>Заболотний О.Г., Матвієнко Р.О.</i> Оцінка інвестиційної привабливості підприємств соєпродуктового підкомплексу	261
<i>Найко Д.А., Шевчук О.Ф.</i> Фізична економіка та її проблеми	265

Література

1. Герасименко Ю.В. Інвестиційна активність та соціальна відповідальність підприємців / Ю.В. Герасименко // Науковий вісник Вінницького кооперативного інституту «Економіка регіону: структура, особливості, динаміка розвитку»: Тези доповідей третьої міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю Вінницького кооперативного інституту. – Вінниця: ВКІ, 2010. – Ч. 2. – С. 274-277.
2. Скрипниченко В.А. Інноваційні аспекти виробництва біопалива на Україні: стан, проблеми, перспективи / В.А. Скрипниченко [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnu/2009_142_1/09sva.pdf.
3. Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org>.
4. Лазоренко Л.В. Основні тенденції розвитку агробізнесу в Україні / Л.В. Лазоренко, Н.І. Ковальська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003. – № 3. – С. 90-95.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах» №164 від 11.02.2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – №13. – С. 33.
6. Статистичний щорічник Вінниччини за 2009 рік. – Вінниця: Головне управління статистики України у Вінницькій області. – 2010. – 640 с.
7. Науково-практичні рекомендації по вирощуванню озимого ріпаку на насіння (осінній період) / В.М. Івченко, М.П. Бондаренко, М.Г. Собко, О.Г. Полежай. – Суми: Сумський інститут агропромислового виробництва, вид-во «Сад», 2009. – 12 с.

Summary

The use of biofuels as a sign of social responsibility of enterprises of AIC / Gerasimenko J.V., Pchelyanska G.O.

Discussed the importance of agricultural enterprises in the production process of biofuels as a manifestation of social responsibility in terms of forming an environmentally-safe production in conditions of rising world energy prices.

УДК 620.95(4/5)

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ БІОРЕСУРСІВ В СВІТІ

Скорук О. П., к.е.н., доцент
Солодка Л. Л.

Вінницький національний аграрний університет

Біоресурси - це вичерпний, але відновлюваний тип природних ресурсів. До них слід відносити сприятливі кліматичні умови (енергія сонця, вітру, води), ґрунти, рослини, тварини, мінеральна сировина, води. Відновлення біоресурсів протікає з певною швидкістю і, підпорядковується як окремим, так і загальним еколого-біологічним законам. Отже потрібно впроваджувати комплексне використання мінеральної сировини, широко застосовувати сучасні ефективні технології видобутку і переробки мідних руд, утилізацію відходів.

Вступ. Під терміном «Біологічні ресурси» мається на увазі сукупність організмів, які прямо чи побічно можуть бути використані для споживання людиною (лісові, рослинні, рибні, мисливські і ін.) Біоресурси – це вичерпний, але відновлюваний тип природних ресурсів за правилом: при оптимальному природокористуванні протягом довгого часу чисельність і біомаса організмів не знижуються, також, не змінюється структура їх спільнот.

Постановка проблеми. Зростання населення і масштабів виробництва спричинило глобальні економічні проблеми. Однією з найважливіших нині є проблема охорони повітряного басейну, основними забруднювачами якого є транспорт, енергетичні й хімічні підприємства. Почастішали випадки викидів у атмосферу оксиду вуглецю, вуглекислого газу, діоксиду сірки, пилу, різноманітних оксидів і радіоактивних ізотопів. Особливо гострою є потреба охорони атмосфери в промислових районах, центрах металургійної й хімічної промисловості. Винятково важливою є охорона водних ресурсів.

Результати дослідження. Біологічних ресурсів вистачить, щоб прогодувати 30 млрд. осіб. Частка риби становить 80% усієї морської біомаси. Решта останньої припадає на молюсків (кальмарів, мідій, устриць), ракоподібних (крабів, омарів, креветок), мізерна частка - на водорості. Щорічно виловлюється 85-90 млн. тонн риби; молюсків та інших морепродуктів; цим людство забезпечує до 20% своїх потреб у білках тваринного походження. У Світовому океані, як і на суходолі, є високо- та малопродуктивні площі.

Біоресурси – це вичерпний але відновлюваний тип природних ресурсів. Серед типів біоресурсів розрізняють біоресурси суші і водні біоресурси. Стан біоресурсів всіх типів знаходиться в прямій і непрямій залежності один від одного, а так само від сукупності чинників середовища, включаючи антропогенний.

Серед біоресурсів суші розглядаються біоресурси рослинного і тваринного походження. Для водних біоресурсів прийнятий розподіл на рибні і нерибні біоресурси. Всі типи біоресурсів так або інакше зв'язані між собою. Тому доцільно мати уявлення про кожне з них.

До біологічних ресурсів слід відносити ресурси лісів, біологічні запаси Світового океану, іншими словами – тваринний і рослинний світ, ґрунтовий покрив. Біологічні ресурси океанів - риби, кити, молюски (кальмари, мідії тощо), ракоподібні (краби, креветки, кріль тощо), деякі види водоростей, що використовуються для виробництва продуктів харчування і одержання цінних речовин для різних галузей промисловості, сільського господарства, медицини. Вони належать до відновлюваних ресурсів. Основними показниками стану біоресурсу є його видове різноманіття та кількісні характеристики видових популяцій. Однією з найважливіших якостей біоресурсу є здібність до самовідновлення.

Відновлення біоресурсу протікає з певною швидкістю і, підкоряється як окремим, так і загальним еколого-біологічним законам. Одним з найважливіших принципів підтримки біоресурсу на належному рівні є балансоване співвідношення швидкості вилучення ресурсу із швидкістю його відновлення [1].

Загальна маса живих організмів Світового океану оцінюється приблизно 35 млрд тонн. Обсяги поповнення рибних запасів, видобуток яких становить від 4/5 до 9/10 всього морського промислу, досягає 200 млн тонн щорічно. Основними районами вилову риби в світі є шельфові ділянки, що займають 7-8% площі Світового океану і забезпечують 90% обсягів вилову, а також центральна частина Тихого океану (прибережні води островів Океанії), Північна Атлантика. Найбільші рибпромислові країни світу - Японія, Росія, Китай, США, Чилі, Норвегія, Індія, Республіка Корея, Данія, Таїланд, Індонезія, Великобританія. Дедалі більшого розвитку набуває штучне розведення на фермах та морських плантаціях деяких видів молюсків, водоростей. Класифікація біоресурсів може бути різною, залежно від того, за якими ознаками її проводять. Найчастіше трапляється такий поділ:

- за видами: мінерально-сировинні, водні, земельні, біологічні (тваринні та рослинні, у тому числі лісові), кліматичні, рекреаційні, Світового океану;

- за вичерпністю: вичерпні (ресурси надр та екосистеми) і невичерпні (енергія сонця, вітру, припливно-відпливна, хвильова, геотермічна, термоядерна тощо);
- за можливістю самовідновлення: відновлювані (земельні, біологічні, водні) та не відновлювальні (більша частина мінеральних ресурсів) [2].

Природні ресурси на земній кулі розміщуються вкрай нерівномірно. Не тільки окремі країни, а й великі регіони різняться за рівнем забезпеченості певними ресурсами. Рівень забезпеченості мав значний вплив на первинний розвиток промисловості та її спеціалізацію до ери науково-технічної революції (НТР). Ресурсозабезпеченість є важливим, але не вирішальним фактором розвитку території. Наприклад, Японія, Республіка Корея, деякі західноєвропейські країни за мінімального ресурсного потенціалу досягли значних економічних і соціальних успіхів, використовуючи досягнення НТР, людські та фінансові ресурси, міжнародну інтеграцію тощо. Є й зворотні приклади, коли біологічно-ресурсний потенціал країни використовується нераціонально (більшість країн Африки, Індія, Росія, Казахстан тощо). Використання природних ресурсів і заходи щодо їх збереження отримали назву природокористування. За раціонального природокористування навколишнє середовище не зазнає катастрофічного впливу виробничої діяльності людини, а знаходиться в стані екологічної рівноваги. За нераціонального природокористування стан навколишнього середовища з кожним роком погіршується, що призводить до локальних, регіональних і загальносвітових екологічних проблем [3].

Серед біологічних ресурсів по видах господарського використання розрізняють лісові, пасовищні, мисливські, рибні ресурси, ресурси лікарських рослин та ін. Території, на яких відтворюється той чи інший ресурс, називають угіддями. Так, природні кормові угіддя є місцем виростання кормових рослин, а під мисливськими угіддями розуміють місця заселення мисливської фауни і т.д. Особливо важливе місце серед біологічних ресурсів належить лісовим ресурсам, у складі яких звичайно обліковуються запаси деревини в лісах, а також їх користь "не з деревини", їх господарське значення неможливо переоцінити. Лісові ресурси світу налічують 3,8 млрд. га, промислові запаси деревини становлять до 50 млрд. куб. м. Більша частина лісів зосереджена у двох лісових поясах - північному, з переважанням хвойних порід (пролягає через Канаду, США, Скандинавію, Росію) та південному, з листяними породами дерев (території Центральної та Південної Америки, Екваторіальної Африки, Південної та Південно-Східної Азії). Ліси є основним постачальником кисню в атмосферу. Деревина використовується як паливо, як цінний матеріал для будівельної та хімічної індустрії. Ліси виконують ґрунтозахисну та водоаккумулятивну функцію, є місцем відпочинку, відіграють надзвичайно важливу природоохоронну роль. Найбільші площі лісів збереглися в Азії та Південній Америці, найменші - в Австралії та Європі. Щороку площі лісів скорочуються на 25 млн. га, що є важливим аспектом екологічної проблеми. За запасами деревини провідні місця в світі належать Росії, Канаді, Бразилії, США, Індонезії; з-поміж африканських країн - Демократичній Республіці Конго (ДРК).

Світовий океан - джерело важливих для людства ресурсів. У ньому мешкають численні види тварин, а його води, дно і надра багаті на мінеральну сировину. Величезним є значення океану для транспорту й реакції (відповідно, можна говорити про реакційні та транспортні ресурси). Високопродуктивні - це води шельфової зони (до 200 м), де багато сонячного світла, кисню та органічних речовин - планктону. Бідні на органічне життя - океанічні простори, продуктивність яких знаходиться на рівні пустель. В останні роки поширилося розведення деяких видів організмів на морських плантаціях і фермах [4].

Висновки. Максимальне використання вигод від територіального поєднання природних ресурсів дає змогу не тільки отримати найбільший народногосподарський ефект, а й успішно вирішувати складні питання охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування. Зростання населення і масштабів виробництва спричинило глобальні економічні проблеми. Почастішали випадки викидів у атмосферу оксиду вуглецю, вуглекислого газу, діоксиду сірки, пилу, різноманітних оксидів і

радіоактивних ізотопів. Особливо гострою є потреба охорони атмосфери в промислових районах, центрах металургійної й хімічної промисловості. Винятково важливою є охорона водних ресурсів. Джерелами забруднення внутрішніх вод неочищеними стоками є передусім промислові й комунальні підприємства, сільське господарство. Особливо забруднюються водойми мінеральними добривами і отрутохімікатами. Збільшення споживання води зумовлює виникнення її дефіциту в Причорноморському економічному районі, у зв'язку з цим проблема забезпечення населення чистою прісною водою є однією з найгостріших. До найважливіших природоохоронних об'єктів належать Дунай, Дніпро, Дністер, Південний Буг, Чорне й Азовське моря. Охорона земельних ресурсів є складовою проблеми охорони навколишнього середовища. Для розвитку сільськогосподарського виробництва винятково велике значення має раціональне використання землі, відновлення й родючості, максимальне зменшення вилучення сільськогосподарських угідь для промислового, житлового й транспортного будівництва. Особлива роль у стабілізації земельного фонду сільського господарства належить рекультивациі відпрацьованих кар'єрів. Зростання масштабів видобутку мінеральних ресурсів висуває проблему охорони надр. Слід передбачити раціональне використання надр і зменшення втрат корисних компонентів при видобутку і переробці. Для цього потрібно впроваджувати комплексне використання мінеральної сировини, широко застосовувати сучасні ефективні технології видобутку і переробки мідних руд, утилізацію відходів.

Література

1. Калетнік Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні: / моногр. / – К.: Аграрна наука, 2008. – 464 с.
2. Географічна енциклопедія. – В 4-х томах. – К., 2001-2006.
3. Лютий І. О. Біоресурси в світі // Біоресурси і природокористування. - 2009. - №9. - С.3.
4. Дробчак С. Г. Біоресурси великих країн // Біоресурси і природокористування – 2010. - №2. - С. 6-7.

Summary

Organization of bioresources in the world / Skoruk O.P., Solodka L.L.

Bioresources - is complete, but the type of renewable natural resources. They must be taken to favorable climatic conditions (solar power, wind, water), soils, plants, animals, raw materials, and water. Restoration of biological resources flowing from certain speed and, subject to both individual and general ecological and biological laws. So you need to implement the integrated use of mineral raw materials, extensive use of modern technologies of extraction and processing of copper ores, disposal of waste.